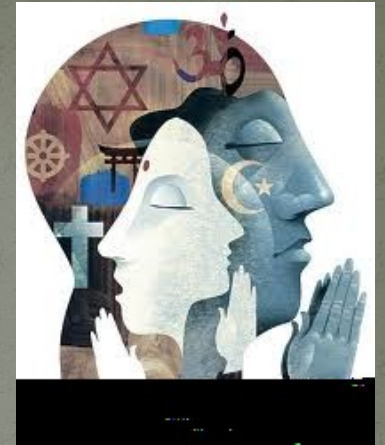

CZŁOWIEK I RELIGIA

DEFINICJE RELIGII,
ICH KLASYFIKACJA I FUNKCJE

DEFINICJE RELIGII

- CZYM JEST RELIGIA???

Istnieje wiele definicji religii – niektóre z nich, wyjaśniają jej istotę i strukturę:

- F. Engels - ***Religia** jest fantastycznym odzwierciedleniem w ludzkich głowach tych zewnętrznych sił, które rządzą codziennym bytem ludzi, odzwierciedleniem, w którym siły ziemskie przybierają postać sił nadziemskich.*
- T. Morgul - ***Religia** – zorganizowany społecznie poczwórny stosunek człowieka do czegoś ponadludzkiego, w co wierzy i do czego odnosi się z ufnością i zarazem lękiem. Stosunek ten przejawia się artystycznie (mity, sztuka), filozoficznie (doświaty).*

ELEMENTY RELIGII

W postawie religijnej czymś istotnym jest odczucie, iż los człowieka nie zależy od bezsensownego przypadku, lecz ma swoją przyczynę w sile, której można przypisać jakąś wolę lub intencję, a którą należy czcić i zjednywać sobie. Definicja ta wskazuje m.in. na istotne elementy religii:

INTELEKTUALNY – przekonanie o istnieniu jednej lub wielu sił sprawujących nadzór nad losem człowieka

EMOCJONALNY – odczucie zależności od siły (sił) oraz nawiązanie z nią (nimi) kontaktu w różny sposób

BEHAWIORALNY – religia przejawia się w określonych czynnościach lub w określonym zachowaniu

SPOŁECZNY – religia wymaga wspólnoty i tworzy różne formy wspólnoty, w których ludzie wspólnie usiłują osiągnąć wartości propagowane przez religię

RELIGIA – wyjaśnienia terminu

- pochodzi od łac. słowa religare, oznaczającego „ponowne związanie się człowieka z Bogiem” – Laktancjusz
- wywodzi się od słowa relegere, oznaczającego „odczytywać na nowo” – Cyцерon
- pochodzi od reeligere, oznaczającego „obierać sobie ponownie coś za przedmiot czci” – św. Augustyn
- wywodzi się od relinquere, oznaczającego „odrzuć, pozostanie na boku, odłączenie” – Massusilen Sabinus

PODZIAŁY RELIGII - KRYTERIA

KRYTERIUM REJONALIZACJI (religie plemienne, narodowe, światowe)

KRYTERIUM ISTNIENIA (religie wymarłe, żywe, istniejące, funkcjonujące)

KRYTERIUM ZE WZGLĘDU NA ZESTAW CECH (monoteizm, politeizm oraz henoteizm)

KRYTERIUM GENEZY (religie naturalne, objawione)

KRYTERIUM WG STOPNIA WEWNĘTRZNEGO ZORGANIZOWANIA (religie prymitywne i złożone)

KRYTERIUM ZE WZGLĘDU NA POJMOWANIE ROLI BOGA W ŚWIECIE NATURALNYM (religie: teistyczne, deistyczne, panteistyczne,

KRYTERIUM REJONALIZACJI

- ❖ Najprostsze kryterium
- ❖ Podział wg geograficznych obszarów występowania
- ❖ W ten sposób wyróżnia się religie Europy, Afryki, Ameryki, Bliskiego i Dalekiego Wschodu itd
- ❖ Dopełnieniem jest podział wg zasięgu występowania – wyróżnia się tu religie:
 - **PLEMIENNE (LOKALNE)** – wierzenia funkcjonujące w granicach jednego plemienia
 - **NARODOWE** – powstają z religii plemiennych, obejmują swym zasięgiem większe terytorium, posiadają skomplikowany typ więzi społecznych, w odróżnieniu od plemion
 - **ŚWIATOWE (UNIWERSALISTYCZNE)** – systemy

RELIGIE PLEMIENNE

Figurka bóstwa
opiekuńczego
plemienia
Dogonów

RELIGIE NARODOWE – Judaizm

Menora – symbol
judaizmu

Ściana płaczu – ŚCIANA
ZACHODNIA

RELIGIE NARODOWE – japońskie sinto

Kaplán Shintō

Torii w Miyajima

RELIGIE ŚWIATOWE – buddyzm

"Złoty Budda"; świątynia
Wat Trimitr; Bangkok
Tajlandia.

Flaga buddyjska

Budda objaśnia swe
nauki Pięciu Ascetom
w Parku Gazeli

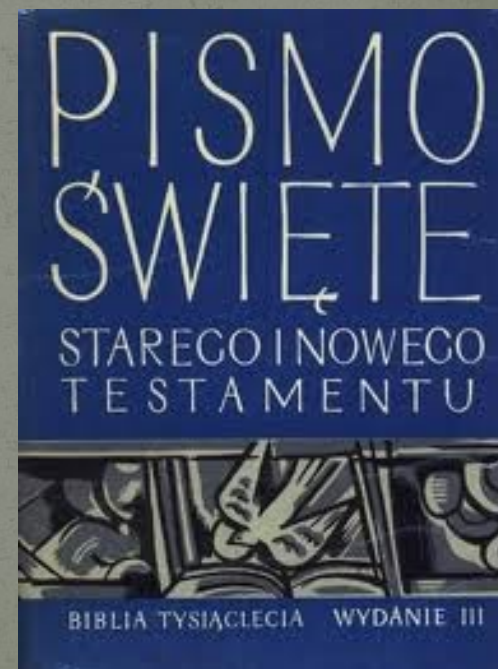
RELIGIE ŚWIATOWE - islam

Półksiężyc
powszechnie
określany mianem
"symbolu islamu"

Mahomet powracający
do Mekki

RELIGIE ŚWIATOWE - chrześcijaństwo

KRYTERIUM ISTNIENIA

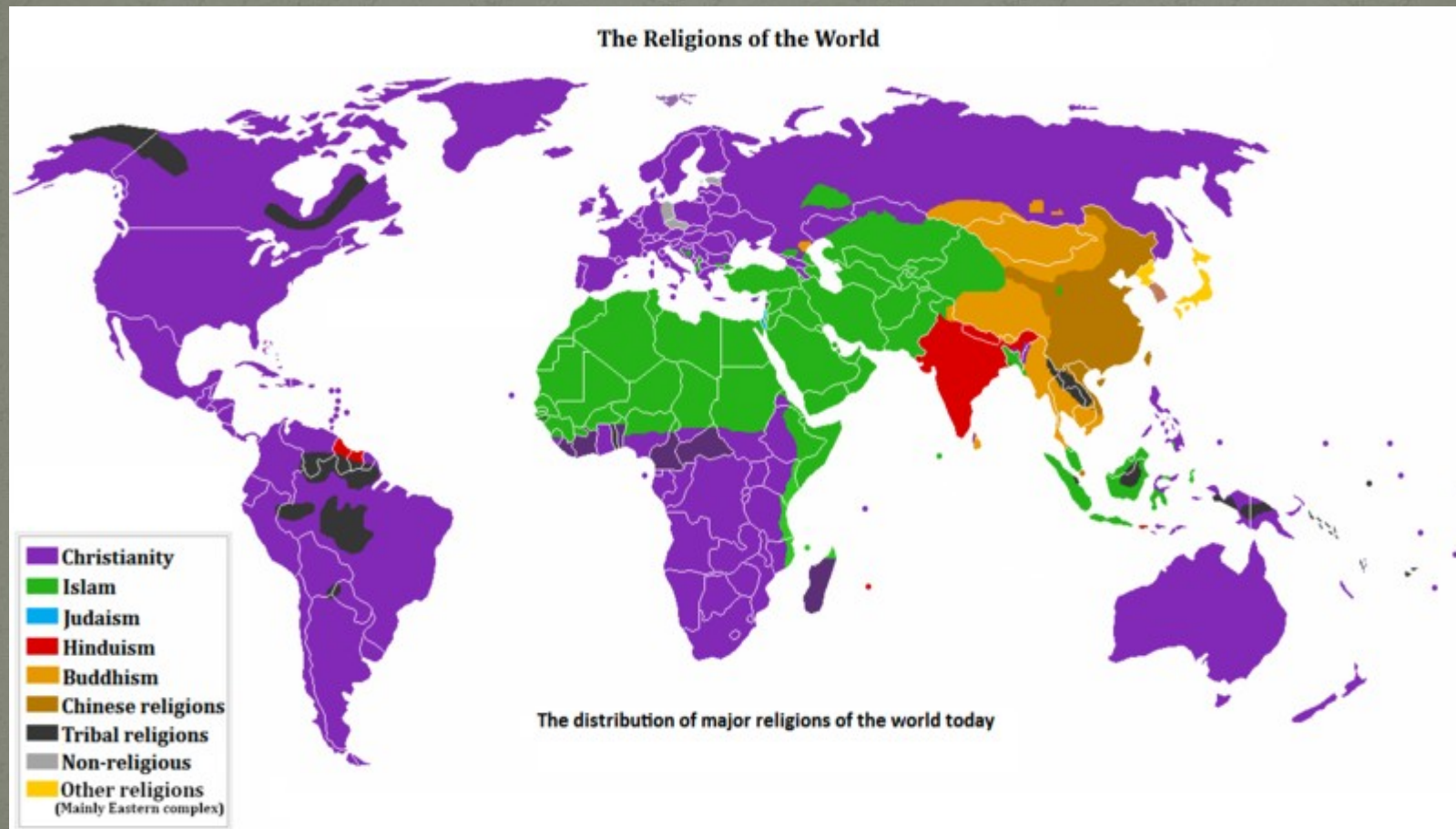
Wyróżnia się religie:

- Wymarłe – religie te pojawiały się w określonym miejscu i czasie , spełniały określone funkcje i na pewnym etapie historycznym wymarły, zniknęły z powierzchni ziemi
- Żywe - istniejące i funkcjonujące - religie te występują współcześnie, więc wszystkie religie, wyznania, sekty posiadające określoną liczbę wyznawców, występujące na określonym terytorium i oddziałujące w jakimś stopniu na życie jednostek i społeczeństwa

RELIGIE WYMARŁE – np. religia Słowian

RELIGIE ŻYWE

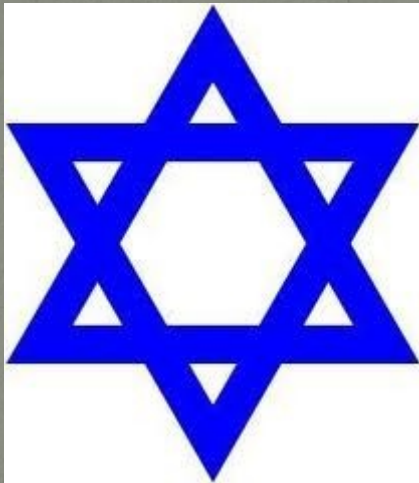
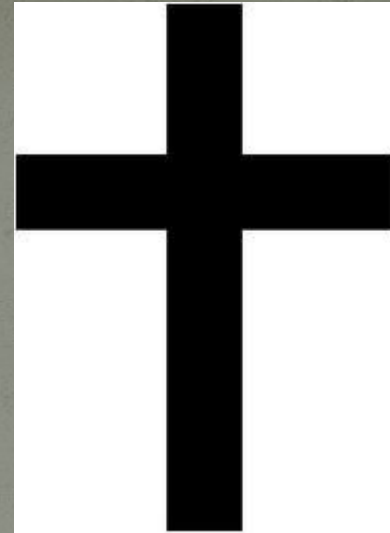

KRYTERIUM ZE WZGLĘDU NA PEWIEN ZESTAW CECH

- Najpopularniejszą z nich jest charakter istot nadprzyrodzonych w danej religii.
- W pierwotnym schemacie wyróżnia się :
 - **Monoteizm** – jeden bóg
 - **Politeizm** – wielu niezależnych bogów
 - Dodajemy w klasyfikacji **Henoteizm**- istnienie wielu istot nadprzyrodzonych podporządkowanych głównemu bogu

MONOTEIZM

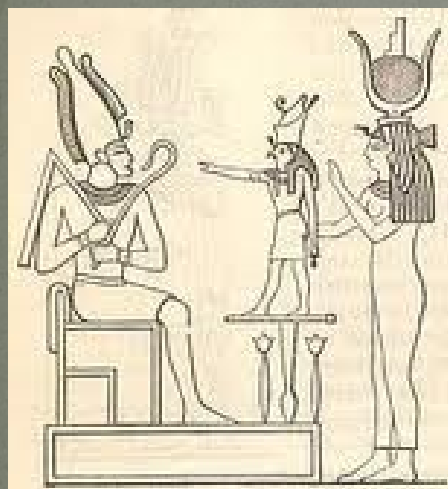
- JUDAIZM
- CHRZEŚCIJAŃSTWO
- ISLAM

POLITEIZM

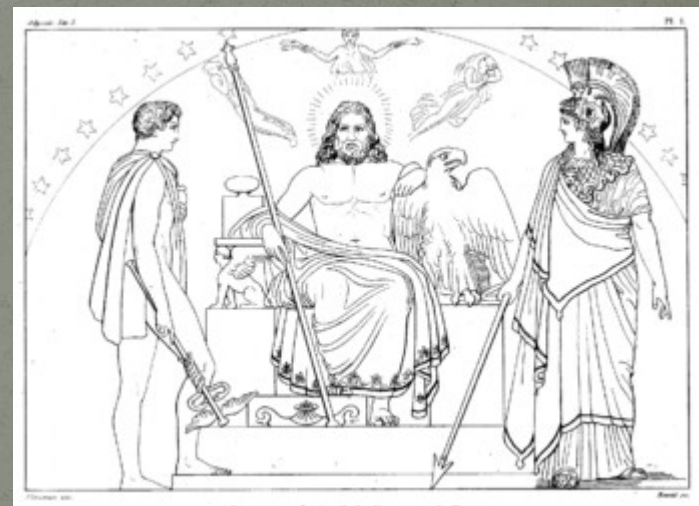
- PRZEDCHRZEŚCIJAŃSKA RELIGIA SŁOWIAN
- RELIGIA STAROŻYTNEJ GRECJI
- RELIGIA STAROŻYTNEGO EGIPTU
- WIERZENIA AZTEKÓW

Słowiański posąg, tzw.
"Światowid ze Zbrucza"

EGIPT
STAROŻYTNY

Chalchiutlicue z
Kodeksu Borgia

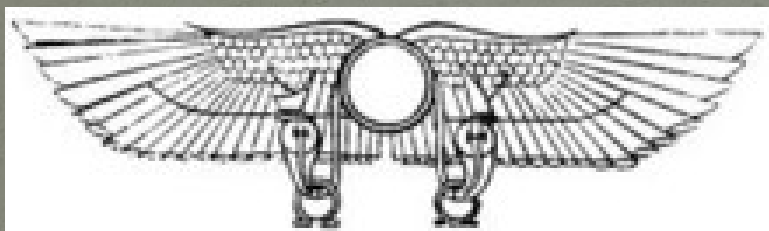

Bogowie olimpijscy –
Hermes, Zeus i Atena

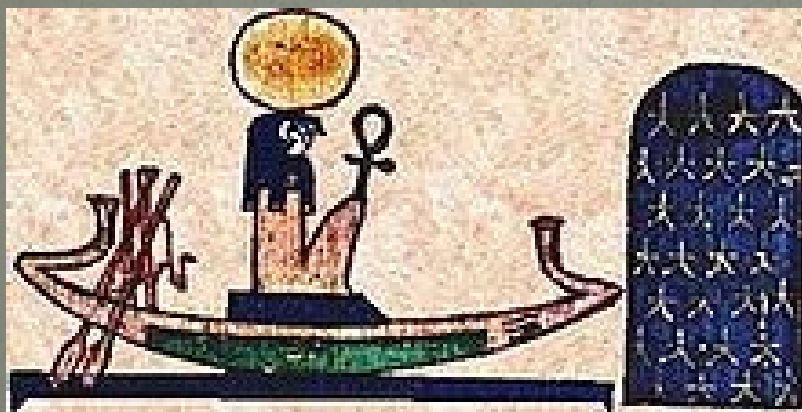
KRYTERIUM GENEZY

- **Religie naturalne** – powstały pod wpływem bodźców naturalnych (tj. przyrodniczych i społecznych) i przekazywane są z pokolenia na pokolenie. Zaliczamy do nich wszelkie religie naturalistyczne (astralne, solarne, lunarne, graniczne, chtoniczne), a także formy wierzeń, jak: fetyszyzm, totemizm, manizm, animizm, magia. Do religii naturalnych należą również wszystkie systemy religijne, które nie powołują się na fakt boskiego objawienia na swój początek.
- **Religie objawione** – powołują się na boskie objawienie, udzielone wybranemu człowiekowi (prorok, założyciel, reformator)

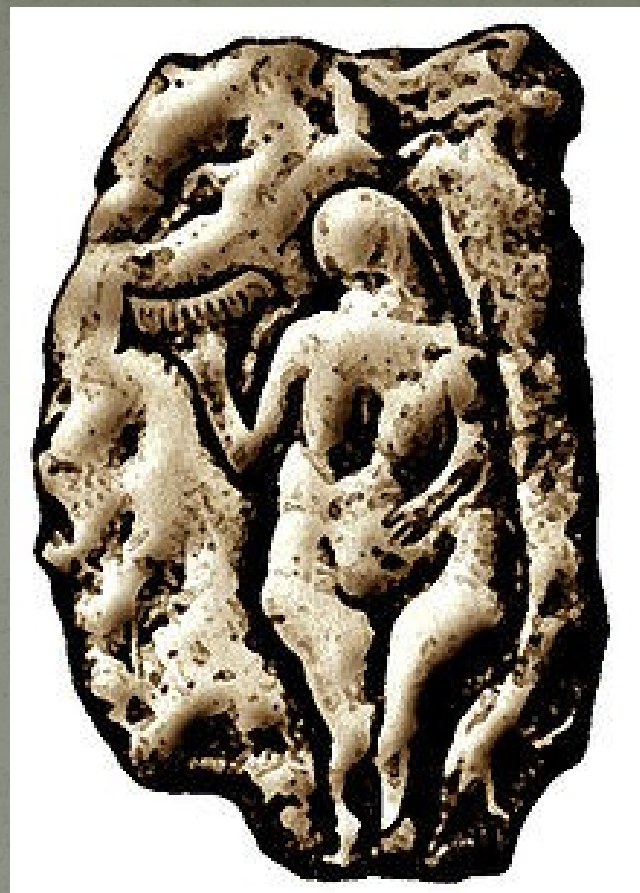
Religie naturalne

Symbol Horusa – bóstwa solarne

Ra na swojej słonecznej barce

Kult płodności

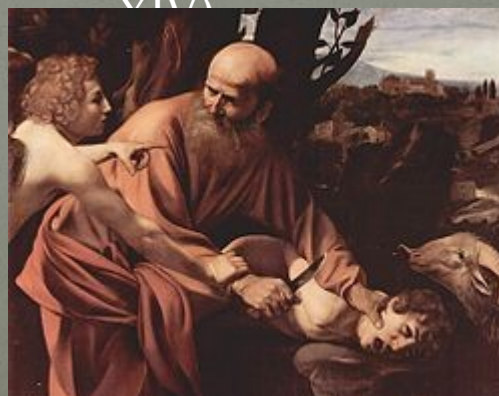
Religie objawione

Jezus Chrystus - narodziny

Wniebowstąpienie Mahometa (Rashid al-Din *Historia powszechna* wiek XIV)

Abraham ofiarowuje Izaaka" Caravaggio

WEWNĘTRZNEGO ZORGANIZOWANIA

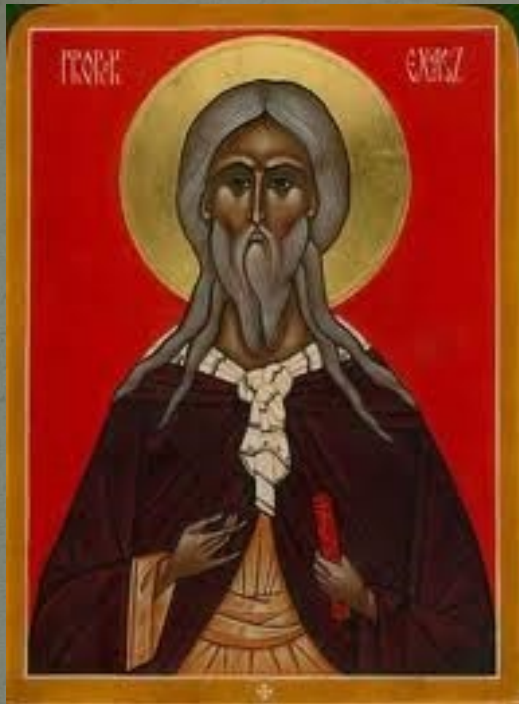
- Religie prymitywne – zalicza się do nich wierzenia, które pod względem kultu, doktryny i organizacji nie są wyraźnie sprecyzowane, nie są wyraźnie oddzielone od całokształtu życia społecznego, nie są usystematyzowane w zwarty i wewnętrznie spójny system
- Religie złożone – prezentują wyższy etap rozwojowy wierzeń religijnych i obejmują wszystkie te systemy wierzeń, które pod względem kultu, doktryny, organizacji są wyraźnie sprecyzowane. Zalicza się do nich wierzenia mono i politeistyczne. W religiach tych występuje jasno sprecyzowane pojęcie boga – sacrum, laicum.

KRYTERIUM ZE WZGLĘDU NA POJMOWANIE ROLI BOGA W ŚWIECIE NATURALNYM

- **Religie teistyczne** – Bóg stwórca, kreator świata, interweniujący w bieg jego zdarzeń
- **Religie deistyczne** – Bóg jest przyczyną istnienia świata, ale po dokonaniu aktu stworzenia nie ingeruje już więcej w jego losy
- **Religie panteistyczne** – Bóg jest wszechobecny w świecie jako jego pierwsza i najistotniejsza zasada
- **Religie spirytualistyczne** – istnieją różne formy boskiej bytności w świecie, dla których wspólnym jest to, że mają duchowy charakter
- **Religie ateistyczne** – uznaje się, że Bóg (bóstwa) istnieje, ale odmawia się im jakiegokolwiek wpływu na świat naturalny, w tym na człowieka jako jego

FUNKCJE RELIGII

1. **ŚWIATOPOGLĄDOWA** – religia jako specyficznie ukształtowana forma świadomości, wyjaśnia pewne zagadki świata, stara się interpretować pewne procesy zachodzące we wszechświecie, przyrodzie, społeczeństwie, człowieku
2. **WYCHOWAWCZA** – religia posiadając określone kanony etyczne, wzorce osobowe, nakazy, zakazy, kształtuje osobowość i postawę człowieka wg schematu
3. **POLITYCZNO – IDEOLOGICZNA** – religia, oprócz treści czysto sakralnych, wych. i światopogl. rości sobie pretensje do tworzenia określonego modelu społ. o sprecyzowanym obliczu polityczno –

ŹRÓDŁA RELIGII

- W religioznawstwie wyróżnia się 3 główne typy źródeł:

- I. PRZYRODNICZE** – czynniki wynikające ze stosunku człowieka do przyrody, uwarunkowania te miały szczególne znaczenie wówczas, gdy człowiek był uzależniony od zjawisk naturalnych, zachodzących w otaczającej rzeczywistości przyrodniczej
- II. PSYCHICZNE** – czynniki stwarzające lub podtrzymujące religię w psychice człowieka (wyróżnia się dwa główne rodzaje źródeł psychicznych: emocjonalne i poznawcze)
- III. SPOŁECZNE** – czynniki wynikające z panujących w

